

TIDEVARVET

TIDEVARVET N:r 38: 1928

Frisinnade Kvinnors valberörelse är över för den här gången. I Södermanland samlade Fred och Rätt 1,064 röster. I Halland samlade Fria listan 300.

I numret redogöres ingående för svårigheterna från Sörmlandsvallet.

I Halland ha erfarenheterna varit genomslutligt de samma som i Sörmland, ehuru där inte gått så högt till. Likväl ha väljarna den sista tiden dränkts i varningar för Fria listan emedan den skulle vara dödsdömd och en röst på den så förlorad. Detta har naturligtvis också haft en påtaglig verkan. Fru Adler har dock vunnit många sympatier och uttryck för programmet. Hon är glad över att hon gör sig ut i valberörelsen och glad över de erfarheter som varit. Hon känner att man kan arbeta vidare, med det resultat som vunnits.

Redaktionen av Tidevarvet får dagligen nya instämmanden i de sympatier som uttalas av lektor Fogelblou, dr. Reskro, syster Hertha Svensson och sjukvårdschef Thysell. Vi skola så fort som möjligt svara skriftligt.

Nästa nummer av Tidevarvet utkommer som dubbelnummer den 6 okt.

Eder arbetsförmåga kan ökas med 23%

Engelska läkare som särskilt sällsamt sig med trötthetsproblemet, konstatera, att prestationsförmågan genom användning av Santologen ökas med 20 %.

Svenska läkare

läsa i särskilda uttalanden bekräftar, att kropp och själ stärkas genom användningen av Santologen.

Läkare över hela världen

ha i mer än 24,000 skriftliga uttalanden avgivit sin gynnsamma dom om Santologen.

Santologen

Ni bör själv utnyttja detta kända faktum och ersätta den förbrukade energin och nervkraften genom Santologen. Ni kan prestera mera och lever Eder själ förnyad styrka!

I försökningar från kt. 2: 25 till alla åldrar samt i färg- & lemn-sjuffer. Gåskas ytterligare upplysningar, hyll och inlämn bifogade koppling.

A.-B. Santologen, Stockholms Kungälvsgatan. Tel. 15100

Sänd mig gratis och framtida Santogenprov och broschyr.

Namn: .....
Adress: .....

Svenska Eldbegängelse Föreningens Byrå

Normalstaty 2 1/2" - Stockholm

Öppen 10-11, 2-4, lörd. o. helgdagsaftnar 10-12

Eldbegängelse - Begravningsinrättning

Mellansmånadsgågor - Önar

Kolonialvaror från 150 kr.

Fickur och prima Ankarur säljas

för 6:50 o 7:50 plus porto.

Damur 7:50. Guldur 14 karat 35 kr.

Väggur o Väckur från 3:50. Stor sortering av Guld- o. Silvervaror. Första ordret ett ur till prov sedan i dusin.

Adr.: Urлагret, Box 17, Brålanda

Nittonhundraforton om igen

AFTONEN FÖRE VALET

Det var sista aftonen före valet. Den ljumma septemberskymningen hade redan glidit över i mörker. Torget i Mariefred var fullt av folk. Alla så tysta som bara en svensk folkmassa kan vara. Alla ansikten voro vända mot rådhuset, men icke mot Mari Mihi, som kanske någon tror. Upp på dess trappa under lyktorna stod Elsa Stenhammars förälsade samlade kvinnor och framme vid räcket rektor Honorine Hermelin. Hennes röst trängde ut till torgets alla hörn. Hon talade om de två makterna som stå mot varandra i världen: traditionens och samvetets. Det är traditionens som förefaller att vara den starkaste. Den har till och med tvingat oss in i de gamla hjulspåren igen efter världskrigets onskan. Liksom förut bereda vi oss för krig och vilja mäktig våld med våld. Ja, vi som trodde att världskriget måste bli det sista av alla krig, se nu framåt mot nya krig igen. Men traditioner är dock icke allsmäktigt. Den kan brytas, där människor resa sig mot den med sin övertygelse. Så har det gått gång på gång i historien, ofta har det börjat bara med en enda människa.

Frisinnade Kvinnor ha ensamma gett sig ut i denna valberörelse och kastat sig mitt emellan de två blocken, i kraft av sin övertygelse att samhallets uppdelning i två kämpande klasser är av unda. Vi gå till val på vårt program för en radikal lösning av samhällsfrågorna, och vi gå till val på en personlighet, som vi tro på och som ställer sig i skottlinjen för detta program.

Medan rektor Hermelin avslutade sitt tal, kom Frisinnade Kvinnors kandidatt från dagens två tidigare möten i Gnesta och Björnlunda. Nu besteg hon alltså trappan för att för sista gången under den livliga kampanjen tala till väljarna. Hon föreföll inte det ringaste medtagen och hand sina åhörare till andlös uppmärksamhet. De alltför gamla och trötta kantzade trappan på båda sidor.

--- Vår sörmländska valberörelse ändre personlighet, som någon sade.

Fröken Tamm talade först om valstriden i Södermanland och gyllade litet med sina motståndare. De ha inte nekat sig någonting, sade hon, och man tänkte, att om de hade det, så måste detta något vara förfärligt.

--- Man påstår till och med att jag hetas skogens vilja där mot de borgerliga, sade hon, och hänsyftande därvid på att en älg härom dagen rände hornen i den frisinnade bilens kallas, när den nalkades fröken Tammns gård, med påföljd att det frisinnade mötet i Julita måste inställas. Men i så fall, sade hon, hade det väl passat bättre, att jag mobiliserat mina fyrbenta råvar att möta de tvåbenta.

Man har velat avskräcka mina vänner att rösta på mig, därför att det skulle vara att kasta bort sina röster. Botemedlet att i stället samla röster, har man glömt att tala om. Man bara stjärar sig blind på faran att misslyckas, och talar om att det är en stor blamagé att falla igenom. Men det är ingen blamagé att misslyckas, om man inte handlar egenlystigt. Genom misslyckanden trevar man sig fram till seger. Det är deras plikt, som varit med förut och kunna stå bocken, att ge sig ut och släppa till sitt skinn.

Tyngdpunkten i föredraget gällde det politiska avgrändet. Här var en person, av hela sin själ demokrat och frisinnad, som måste utdöma den frisinnade politiken. De frisinnade vore en gång ett mäktigt parti som kunde genomföra stora reformer. Sen ansåg man att programmet var realiserat, men ett program, grundat på en levande övertygelse

kan aldrig avslutas, det måste ständigt förnyas. Men saken var den att man hade kommit till den punkt, där man inte vågade gå längre, för att man fruktade att avstå från förmaner och makt. Där fanns intet för till nytt liv, så som splittringen och svagheten, och man sökte rädda sig genom att gå åt höger i det borgerligt block. Siker ingen förnyelse, så kommer förtärlens för partiet.

Men de frisinnade iderorna dö in-te, därför att deras bärare svika. Nya människor skola träda in förr eller senare för att påverka tiden genom dem. Här är den uppgift tiden ställer till oss.

Det är orättvist mot fröken Tamm att söka antyda med några ord vad hon sade. Hennes tal var helt kort och gav ändå både en överblick och en inriktning framåt. Trogrodna svenskar kunde inte finna på mycket annat att säga än: det var styvt, det var fint, men det sades ändå övertygelse.

Man var glad åt att vi äger diktare med lite större möjligheter. Hon lät sina slutord klinga ut i Heidenstams dikt: E n d a g. Liksom all stor diktning kan även den erövas av nya tider och människor till ändlig egendom. Man kan nu efteråt slå upp Nya dikter och där återfinna både stämningen från den kvällen i Mariefred och den lösen som fröken Tamm gav:

gå fram, gå fram, du nya dag med morgnans och hamnarstarg och råds ej mörkens snaror.
Tänd lädel strid, gå hignad hård, låt som en ljungeld andens svärd gå framför våra skaror.
Lys vida över folk och land, gör rik vår själ, gör fast vår hand, att vi i fröjd må bära än som gamla våra år och vandra fram som skningsmän i världens unga vart!

Flickkören på trappan sjöng: Vaknen, nordens alla hjärtan, I som drogens hårt mot döden, Morgonrodnans fäna svajar, upp och följn hennes öden.

Man vände sig mot publiken och betraktade de uppvändna ansiktena, som lyktbelysta stodo i mörkert. Ja, de hade det där uttrycket som kommer då man är omedveten om sitt eget uttryck, sitt ansikte och platsen där man står. Men vad betydde det? Det var mest halsgaffonsklätt småfolk, som man säger, det var väljare. De hade lyssnat till så helt andra toner under den här valkampanjen. Fram till strid mot borgarblocket, fram till strid mot Moskva, fram för nya mandat, för majoritet i riksdagen, tillbakaså reaktionens anfall, avväjri socialiserings, sparare, skydda dina slantar!

Vad tänkte de nu? När förhuvud något fram till fullproppade hjärnor, inhjältrumpade öron, till dem som blivit matade med slagord och för vars förtusata enfalnds skull demagogerna för-enklade problemen i till lognaktighet?

Gick det upp för någon, att det finns andra sympunkter än dem som partiernas press och talare trumfa med, insågo de att det fanns annat val än deras: fram för, fram emot? Vågade de tro på att något nytt kan uppstå, i uppror mot traditionen, här, nu, på torget även i Mariefred?

Kände de igen ett äkta tonfall, en verklig övertygelse? Det var vad man frågade sig kvällen före valet, så ivrigt, med så spänd väntan efter svaret, att man glömde bort den mera nykter beto-nade frågan: hur många sörmländska väljare ska rösta på listan F r e d och r ä t t i morgon?

SÖNDAGEN DEN SEXTONDE

I centrum av det distrikt vi fem besinningslösa raseri mot motståndare, samma skrek på botten. Ja, men den här gången mindre livrädda än rådsala om förmögendet.

--- Och positionerna äro omflyttade. Ens gamla meningsfränder är på andra sidan.

--- Men vi är i spottlinjen, nu som förr.

--- Ja, för se hur det ska gå i dag, när vi kommer med Fred och Rätt i Sörmlands färger på promenadstråket.

De par sista veckorna hade givit en viss förkänning. Högen och de frisinnade hade beseglat sin samling genom att gemensamt förtal-hota och söka muta oss, samt skrämm

ma våra vänner. En giftig pamflett mot fröken Tamm hade spritts i 20,000 exemplar, däri det förklarades att visserligen skulle hon bara få några få röster, men ändå måste bli namnvaras. En av de frisinnades kandidater, en fridriggiss herre, hade kallat vår valberörelse för politiskt falskmyteri. Aven falska sedlar hade tryckts.

Men 3 andra sidan visste vi att våra talare hafit för åhörare än de borgerliga tillsammans, och att de möts av ett förbluffande stort intresse och sympati.

Om man så betänkte, att dagen artade sig till en uppgörelse mellan borgare och arbetare, så måste man

medge att det fanns förtusätningar för en livlig valdag.

Det blev så också. För att först kladda dagen, sådan den blev i mitt eget distrikt, kan jag berätta att jag först tog en bil och körde ut dem som skulle postera vid vallokaler. Det var ett tillt. Occidenter sökte över de sörmländska skogarna och de gula flåten, Vägarna slingrade sig öfver klättrade upp och ner, för åsar, som all rådgä några vägstyrelser funnits till. De små sjöarna voro alldeles blanka, utom där änderna revade upp en strimma. Höstfloran strålade kring stugor och stött, stämp och lingo lyfte sig väggantemot.

Vilky man is vile.
Men människorna voro intet farliga heller. Vi mötte dem i bil och buss, på hästskjut och cykel, svartklädda och fina. Gummorna hade

glatt prat om mat

hör man i de familjer som köpa i

Billiga och sunda varor i sunda butiker.

Konsum

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
 Sistasplan 1-3, 2 u., Stockholm.
UTGIVARE:
 Ada Nilson.
REDAKTIONSKOMMITTÉ:
 Elin Wägnér.
 Elisabeth Jönsson.
 Hovnorin Hovnorin.
REDAKTIONSEKSTERARE:
 Karin Hovnorin.
 Mottagningsid 10-12.
 Telefon Norr 4842.
EXPOSITION:
 Telefon Norr 28243.
 Kontostid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.
PRENUMERATIONSPRIS:
 Får helår kr. 6.-, halvår kr. 3.50,
 kvartal kr. 2.- Lösningspris 15 öre.
ANNONSPRIS:
 I text . . . . . 20 öre
 per millimeter.
 Textsida eller särskilt begrädd plats 25 öre.
 Stockholm 1928
 Wahlströms Tryckeri Aktiebolag
 Storgatan 22

Gärningarnas lön

Den borgerliga samlingen har segtrat Högerparterna ha vunnit mandat. Dera mandat från socialdemokraterna. Deras målmedvetna agitation har krönts med framgång, deras pengar ha visat sin makt. Deras ungdomsbjudningar med dans för att vinna röster — man kan knappast säga anhängare — deras appell till de kristna, deras valtal, variabel med påståenden att »de breda lagren inte skulle ha stort mera kapital än för att fristredstålla sina rent animala behov» och deras valupprop, som varnar för ryssen och stamplar var och en, som nu röstar på arbetspartiet att rösta för »familjens ämning uppvisning, barnens förvårdning, och sederas förfalls allt detta har gjort intryck på svenska folket. Det finns påtagliga ingenting nog grovt för att inte godtagas i valtiden, ingenting, som inte är tillåtet. Och som väntar var: hjälpte frisinna och liberaler höger till segra, osjälviskt, utan att vinna något, tvärtom de ha mist ett par mandat just dessa mandat, som de gingo med i »teknisk samverkans» för att vinna. Och vad värt var, de ha därigenom mistat sin frisinna äskänding och sin självständighet. Det står också i den mäktiga högrens valupprop att Arbetspartiet kommer att bli »a beordras av rysspartiet och med eller mot sin vilja tvunget att införa omstyrningar, vilket bevisar hur de tänkt sig, att de frisinna ska få det i den borgerliga samlingen.

Valsamvetet

Som ett ganska sorgligt minne av valen bevara vi en av de falska valsedlar, som hittades av Frisinnade kvinnors vaktposter vid en del vallokaler. Om man jämför den med den valsedel som Frisinnade kvinnors valledning sjätte låtit trycka, måste man medge att det lätt kan uppstå en ren förväxling. Men låt oss anta att ingen förväxling sker. Vad händer då i stället? Jo, här är en väljare som ville rösta på fröken Tamm men fått sig itutad från press och talarstol i veckor, att det är att kasta bort sin röst, efter som hon inte går under den borgerliga kartellbetäckningen. Förfrågningstänker han, här är hon ju under den borgerliga kartellbetäckningen. Så går han och röstar på henne med denna sedel, men har då i stället röstat på hr Olsson i Ramsta, de frisinnades första namn, och undandragit Tammiska listan sitt stöd.

KRISTINA BORG DÖD

Mitt i valbulet må vi ett ögonblick stanna vid ett minne och en grav. Det är Kristina Borg som är död. Hon dog nyligen i sitt hem i Hålsingborg, 84 år gammal.
 En yngre generation torde icke veta så mycket om Kristina Borg. Någon offentlighetens kvinna har hon aldrig varit i den mening att hon ofta visat sig i press eller på talartribunet. Men vi alla som levat med i kvinnörelörens historia visste vad de svenska kvinnorna hade att tacka henne för. Det var icke en slump att det var hennes namn, den bekante liberalen, redaktör Fredrik Borg, som framlade den första motionen om kvinnans politiska rösträtt i Sveriges riksdag. Ty de två voro ett i liv och strävan och han måste ha funnit det självklart att hans hustru skulle ha rösträtt. När Fredrik Borg dog, långt innan kvinnörelörens blev en aktuell politisk fråga, fortsatte Kristina Borg hans arbete på den punkten, liksom hon fortsatte med att administrera hans tidning, Öresundsposten i Hålsingborg.
 Hans vänner förblevo hennes vänner och 80-åttio berömdaste namn sådana som Björnson kommo alltjämt till hennes hem.
 Visade sig Kristina Borg någon gång vid ett möte eller en fest, väckte hon allmän uppmärksamhet genom sin skönhet. Bist jag såg henne på ett möte av Skåneförbundet av Frisinnade Kvinnor i Malmö dit hon enkom rest, var hon lika vacker vid sina 80 år, hemes ögon lika mil-

da och strålande och de vita lokarna bildade som förr en gloria omkring ansiktet.
 Gudhet och intelligens strålade ut av Kristina Borg, Hålsingborg, där hon levde 60 år av sitt liv, var en konservativ överklass, och Kristina Borgs tidning ansågs sen gammalt vara ett farligt lag, åtminstone ännu omkring sekelskiftet. Men Kristina Borg själv var föremål för allmän vördnad, och när hon nås fördes till vila på själva valsöndagen, hyllades hon av hela samhallet utan anseende till partier.
 I Öresundsposten påpekar också en författare det symboliska i att Fredrik Borgs grav på valdagen blev blomsterhöjd av svenska kvinnor.
 Ett stycke av radikalismens och kvinnörelörens historia är förbundet med Kristina Borg. Märkesfolket från tiden försvinner nu och glömmes. De senare åren ha varit så brådada av händelser och medfört så stora förändringar, att 80-åttio försvinner nästan i fornhistoriskt dunkel. Radikalismens bärare ha i dag som en hård kamp gått utstå. I medvetande av detta borde de kunna stå sig i i vad det betydde att stå i skottlinjen för 50 år sen som Kristina Borg gjorde.
 Tidevarvet har en gång förut kritiserat Ossian Nilssons dikt om Kristina Borg. Men det må göras en gång till. Den ger henne bättre än något annat, och den räcker till för hela den grupp av människor som hon tillhörde.

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
 Malmrosgatan 3, Stockholm.
 Telefon 288, 289.
 Familjärt. Hyresbrenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
 Inneh: Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
 Herculogatan 14. Tel. 7575-7576.
 f. d. La Yungström.
STOCKHOLM.
 SPECIALITÄT: Familje- och arvskär, Bouppteckningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
 Även skriftliga förfrågningar.

TANDLÄKARE

Tandläkare
Carl Gustav Ageman
 Karlavägen 70
 (Hönsen av Skäppargatan).
 Mottagn. tid enl. översensk. Tel. 77933
 Medl. av Sthlms tandläkarförening

Tandläkare
NILS GEJROT
 Medlem av Sthlms tandläkarförening.
 Hornsgatan 54, 5 tr.
 Mottagn.enl.översensk. S. 35898

Tandläkare
GRETA JOHANSSON
 St Eriksgatan 102 Tel. 8-022
 Mottagningsenl. översenskämning.
 Medlem av Sthlms Tandläkarförening

Tandläkare
Aina Österlind
 Medlem av Stockholms Tandläkarförening.
 Adolf Fredriks kyrkogata 6-7.
 Stockholm. Tel. 4142
 Rådfrågningstid: Vardagar i 1-1/2
 Andra dagar enl. översenskämning.

LÄKARE

Doktor Fähræus
 Här- & Hudsjukdomar
 Nervsjukdomar
 Karlavägen 4B. Tel. 70710
 Mottagn.enligt översenskämning
 Telefonenl. 70700-12

Inferi genom Sthlms Läkarförening
Doktor Ada Nilson's
 mottagningsinställe till sjuksv. o. sk.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå
 ansök. esk. sjuksköterskor och enk-läre, även barsköterskor.
 Vallhallaväg 18^s, 86181, N. 24113

Oiga Eimdahl
 Modemagasin
 Kungsgatan 53. Tel. 10851
 STOCKHOLM.

FRED OCH RÄTT

Elisabeth Tamm. Fröken. Lands-tingsman. Fogelstad, Jülita.
 Rut Malm. Fru. Ämneslära-
 rinna, Malmköping.

Från till val
DE FRISINNADE
 FRED OCH RÄTT

Elisabeth Tamm. Fröken. Lands-tingsman. Fogelstad, Jülita.
 Rut Malm. Fru. Ämneslära-
 rinna, Malmköping.

Vi veta icke hur många väljare som gått i fällan. Vi veta heller inte om det fanns några väljare med så konstruerade rättsbegrepp, att de med öppna ögon röstade på detta sätt som en demonstration mot fröken Tamm ställningstagande mot borgerlig samling. F. K.'s valledning blev ju underrättat om förhållandet två år före valet och kunde varna för den falska listan genom flygblad och tidningsannonser.

Det som är gjort, är gjort. Kvar står nu frågan om ett sådant tilltag bör passera oanmärkt eller förtärligt till någon åtgärd.

Att det är moraliskt förkastligt att stjåla en persons namn över från ett parti till ett annat, som hon icke vill gynna, står för oss över all diskussion. Vi är också övertygade om att det gällde andra än Frisinnade Kvinnor, skulle pressen och opinionen sluta sig till den uppfattningen. Frisinnade Kvinnor ha lidit skada därav, och det kan ju aldrig vara annat än bra. Men detta tricket kan tänkas bli upprepat mot andra kandidater, ifråga om vilka de svenska rättsbegrepp fungera.

Den världsliga egendomen är ju

Gymnastikdräkter

av trikå till alla åldrar, av tyg på beställning. Stort lager av N. F. K-livsticket för barn och vuxna.
Promenadskodon bredare o. smälare med och utan klack, finnes och kan beställas i
Anna Ahlströms Manufaktur och Kortvaruaffär,
 Götgatan 95. Tel. Sö. 31184.

*Att stånda, själv ett ideal, när idealen ramla
 En fyrbåk över stormens skum, som kan de strödda samla.
 Att vara tro i tvekets natt och hopp vid dödens port:
 I sanning det är gudagutnant, i sanning det är stort.
 Att stå där stark, den fasta punkt, om vilken andra famla.
 Det ädla nya vi oss drömt och dock det goda gamla,
 Den gamla godhet, till våra bild vårt ideal vi gjort,
 I sanning det är sällsynt lott, i sanning det är stort.
 Att äga frid i kampens larm fast ingen tänker krona.
 Att bära sin en höghetsglans likt skivret av en ärona.
 Att kasta ingen fiende men blott vad ont han gjort,
 Det är vad ädlast dödlig kan, ja, det är mer än stort.*

väl skyddad. Den som stjal en bulle eller en kostym får känna på vad det är att kränka samhallets heliga-gaslagar. Men hur behandlas denna stöld av ett namn och en åsikt?
 Strafflagens kap. 10 § 16 talar om böter intill 1000 kr. eller fängelse i 6 månader för dem som »vid val- och öborgerliga verksamhet». Men den paragrafen är 40 år gammal. Den förutsätter inte att det skulle uppkomma ett maskineri, som skulle låna sig till alla slags konster och knep åt dem som behärskade det. Vi känna icke om det finns prejudikat på att lagen är tillämplig i ett sådant fall som detta, eller om den kan tänkas bli det med någon modernisering, men det får väl de sakkunniga avgöra.
 Det borde, ans vi, finnas någon bestämmelse om att listor icke få tryckas av vem som helst och hur som helst med vilka namn som helst, och att en kandidat bör bli underrättad och i tillfälle att vägra, innan hans namn överflyttas från ett parti till ett annat. I den vevan borde man också få i en forskrift om att kartellbetäckningar skola årligen säga från vad de betydja.
 Men såligerligen hjälpa ingen om än så detaljerade förbud. De kunna alltså torkas ut till att bli rent formella bestämmelser som blott egga valtekniskt begärdade hjärnor till nya uppfinningar.

Det här är bara ett av symptomen på att vi f. n. arbeta under ett enormt missförstånd av vad val egentligen är för något. Först och främst måste det missförståndet strämmas, och vi komma till besinnning om att vi blott karrikerar vår egen ursprungliga avsikt med ett val. Vi offra våra värda svenska skogar på trycksaker, våra slantar på porto, vår hoder på framgång, medan resultatet blott blir en karrikatyr, ett mekaniskt sifferresultat.
 Man kan invända att mindre obehärligheter icke spela någon avgörande roll och att resultatet i sin helhet ändå blir en mitare på folkviljan sådan den är. I så fall är man alltför blygsam i sina fördringar. Vi skulle vilja påstå att valen röja mycket litet av folkviljan, förvirrad, söndermjulen, hotad och tubbad har inga möjligheter att yppa sin vilja.

NYA TRYCKERIBOLAGET
 (Andersson & Carlsson)
 Sjukhusplan i Halmstad. Telefon 1428
 Boktryckeri — Kontorsbokfabrik — Pappershandel.
 Plasterna ligsta priser!

Spelet om Rhen i Genève

Att läsa rapporterna i pressen från Nationernas förbunds församling i år är icke uppmanande. Visserligen är en del korrespondenter alltid uppgiften att tyda allt det väst. Men inte ens bakom deras ord kan man skytta mycket av Kollagogens uttalande verkningar. Det är gammal diplomati av gamla skolan med drag och motdrag och helt enkel kohagen.

Några av de män som varit förordningsföregångare vid tidigare tillfällen saknas. Det måtte vara ett riskabelt yrke att vara utrikesminister. Austen Chamberlain har haft nervinflammation och vem kunde förnimma om att man skulle komma att sakna honom som Englands representant. Det behövdes ett en underbåggare i den väkande utrikesministern Cusdenham, nu skulle trädla i hans ställe. Stresemans och Hälas synes vara allvarligt bruten, och detta, som dock varit närvarande, är heller icke friskt. Detta kan möjligen förklara den nervösa tonen i hans stora tal mot Tyskland. Han brukar ju annars finna rätta sättet att säga en sak.

Väl att rådet ha ej väckt så stor uppmärksamhet i år som de gången då till Sverige i samband med Tysklands inträde i N. F. ett kort oömsklick spelade en världshistorisk roll som försvarare av Nationernas förbunds idé. Spanien har åter inträtt i förbundet och fått sin rådsplats av andra rang. Kina är visserligen misnöjt med att det ej blev omnämnt, och att dess plats gick till en annan av de pånyttfödda asiatiska staterna. Persien, Men lyktigtvis tycks det ha bättre umgängesformer än Spanien, som gick, då det inte fick sin vilja fram, som ett bortskämt hembiträde.

På ett tidigt stadium av förhandlingarna trädde professor Undén och norrmannen Dr. Chr. Lange upp för att påminna om avrustnings och varna för faran av drojsmål. Om inte avrustningskommissionens arbete snart ledde till ett resultat, sade professor Undén, så kommer folkten att den slutligen också väntas att rivaliteten mellan regeringarna trots allt kvarstår. När vi nu slutit så många pakter och fördrag, hur ska man då förklara att man inte tröts avrusta?

Som förberedande avrustningskommissionen arbetat sedan 1925 voro Undéns påminnelser väl motivade. Dr. Lange föreslog till sist att ett permanent utskott skulle följa framstegen i de olika ländernas avrustning. Detta utskott lär inte få så mycket att göra i början. Han ville också att det förberedande arbetet skulle påskyndas, så

att den första internationella avrustningskonferensen skulle kunna äga rum före nästa folkförbundsårsamling.

Det tycks man också ha tänkt sig i avrustningsutskottet, men enligt vad korrespondenterna pasta, har ett beslut i den riktningen avvärjts av Englands utrikesminister, som fann att det störde den engelska regeringspolitikens cirklar.

Tyskland har vid Genèvemötet varit företärad av sin socialdemokratiska riksdelen Hermann Müller. Förloppet i Genève får sin relief därav att det är samma man som satte Tysklands underskrift på Versaillesfördraget. Men en underlig odets skickelse är hans landsman betraktat som språkrörare, vars hand borde visa ner efter en sådan namnteckning, nu i sina landsmannas namn med samma hand pekar på en paragraf i Freds-fördraget som skulle ge Tyskland en förmån, om den tillämpades. Det är paragraf 431 som säger att om Tyskland uppfyller alla förpliktelser som det åtar sig i fördraget, så ska besättningsstrupperna vid Rhen omödelbart dras tillbaka. Det är riksdagens uppfattning att Tyskland genom sin avrustning, sina betalningar och sitt namn på Locarno-fördraget uppfyllt alla villkor, och att paragrafen bör träda i kraft. Det märkliga är att mot sidan nu gått med på att diskutera utrymmandet ut från denna § och alltså icke principiellt hålla på den 15-åriga ockupationsterminen.

Innan de enskilda förhandlingarna mellan de inblandade makterna vidtog, höll Müller ett tal inför församlingen, där han ställde sig på den enkla medborgarens ståndpunkt, han som inte kan fatta, varför makterna omkring Tyskland dröja med att avrusta och varför de främmande trupperna måste kvarstå på tysk jord.

Han påtalade dubbelheten i deras politik, och förklarade att den måste väcka mistro till regeringarna.

Det dröjde ett par dagar, så uppträdde Briand för att svara. Han förklarade att Frankrike inte helt utlitade på Tysklands avrustning. Dels hade Tyskland gjort svårigheter vid genomförandet av dessansam. Dels utgjorde det tyska riksvärdet 100,000 man kämnar till en stor armé som vid behov kunde rekryteras ur förra krigets tränade veteraner. Det kan härtil anmärkas att i den mån exsoldaterna äro en militär tillgång minskas densamma automatiskt är för ärliga i alla länder, och om vi få några år till på oss skola de åtminstone icke längre

vara en fara. Dessutom torde deras kunskaper förlora i värde med dem själva.

Briands tal gav ett pregnant uttryck för den mistro och fruktan som är Frankrikes inställning mot Tyskland. Briand hyser den säkerligen också själv, men han har visat att han tror att den rätta politiken mot Tyskland är att avpåna dess mientlighet och göra sig vänner med hjälp av den försörjningsberedda gruppen inom detta folk. Därför kom hans tal som en överraskning. Det är ju inte länge sedan han stod på samma tribuna och sade till den tyska delegationen: c'est fini, la guerre entre nous! och det är inte länge sedan han blev president åt paneuropiska unionen som främst älskfar en förening mellan de europeiska kontinentalmakterna.

Men han är en exponent för osäkerheten i den europeiska politiken, för dess vacklande mellan gamla och nya former. Statsmän äro icke så järnhårda och obehövligt logiska som man tror. Ibland kunna de vara under en stark påverkan, ibland uttrycka en annan, ibland kunna de enkelt vara ledna och på dalgilt humor, och de dåliga hemörens ställa världen.

I den stämning som uppkom efter denna förstagföreläsning, fördes förhandlingarna om Rhenlandets utrymmande.

Officiellt så ockupationsstrupperna på tysk jord för att se till att freds-fördraget uppfylles. Om detta veto deras reala uppgift, så borde flera hinder finnas för att ta bort dem. Tyskland har avrustat och betalar. Skulle det skilja igen, kan man ju göra en enorm effekt genom hot om en ny inrynkning. Men man vill i själva verket med ockupationsstrupperna ha en strategisk fördel över Tyskland. Så länge franska trupper behållas Tysklands skönaste provinser med alla dess miljoner människor och rikedomar, så länge sover den franska borgaren lugnt om natten, då komma inte utslamerna. Det är en känslösart, en nervsak, och känslan och nerverna säga sitt veto mot alla rättsskäl och förnufts-skäl. Tyskland har själv med sina två överfall i i Frankrike skapat denna situation, och har fått skörda efter sin sädd.

För vår del få vi säga att det är bland det märkligaste som hänt att detta känslorsart veto räbats så långt, att en fransk regering gått med på att officiellt ta upp frågan om Rhenlandets tidigare utrymmande till behandling. Det är kanske inte så vackert att Frankrike och England fråga Tyskland vad det vill ge för att köpa sig fritt från

MEDBORGARSKOLAN

• I UTLÄNDSK PRESS

Har skulle det vara möjligt föress om leder Medborgarskolans i Fogelstad efter principen: ingen klasskillnad, och som förenar kvinnor från alla arbetsområden till gemensamma studier, där alla lära av varandra. Att politiskt gå in för klasskampens politik? uttryckte doktor Ada Nilsson vid ett föredrag under valrörelsen. Och tillade: denna skola som har bättre press i utlandet än här i Kattremalm.

Detta inpass gav oss anledning att begära till läns den samling av tidsningskullip som skolan fått sig tillstånd. Vi hittade då skildringen från Medborgarskolans på Fogelstad i en hel del utländska tidningar. Det är intressant att se vilket eko skolans verksamhet väckt i andra länder än vår eget. De norska uttalandena gå vi förbi, då de förut varit omnämda. I dag citerar vi vad som sägts i en del danska och engelska. Tyvärr kan vi ur den polska skildringen av Medborgarskolans, också kommit i våra händer, inte göra någon korrekt översättning utan få nöja oss med att konstatera dess befintlighet.

— Då den svenska godsägaren Elisabeth Tamm på gäst barn i Köpenhamn för att hålla föredrag vid Dansk Kvindesamfundnings distriktsmöte — skriver en ombudstavare i Politiken, fru Ester Göthe — blev denna intagande och tilldragligt föreläsning för Sverige hyllad i hänförd ord av såväl kvinnoema som hela den köpenhamnska pressen, utan hänsey till partifärg. Fröken Tamm är så förnäm i sitt försynts utpräandande, att inte ens den mest förstockade konservativa tidning kunde avvälja sig fram att tala om henne i uskötta vändningar — även om ryktet hade beskrivit henne som en i sin åskådning långt gående radikal. —

Efter dett sammanträffande med

fröken Tamm i Köpenhamn gjorde Politikens ombudstavare ett besök vid Fogelstad. Skildringen av detta besök inleddes med att Andersson föreställde för läsaren, Andersson som så korrekt och allvarigt; som endast en svensk kan vara ut emot den danska gästern i Katrineholm och sedan kor bilen ut till Fogelstad.

— Och Medborgarskolans! — Man måste beundra fröken Tamm förmåga att omge sig med de rätta medarbetarna, skriver Politiken, för dan det i artikeln redogjorts för skolans sätt att arbeta. — Hennes rektor, Honorine Hermelin, som är en människa av ovedsligena mått, dyrkas av eleverna. Och i fröken Ebba Holgerson har hon funnit en förtärlig lärarinna. Har man haft tillfälle att bevista endast ett par föreläsningar eller en enda skönläsning i Medborgarskolans ljusa festsal och sett den friska och det utmärkt omdöme med vilken dessa två förmår att leda eleverna, så är man med dettsamma en avgjord skolans anhängare och vän. Till undervisningen införskrives för övrigt de bästa namn från hela landet. Här läras också praktiska saker: som vävning, hushåll, gymnastik, sång och hygien — och Sveriges mest skolningskänsliga kvinnor kommit till fram för att hålla föreläsningar i Politiken, fru Ester Göthe — blev denna intagande och tilldragligt föreläsning för Sverige hyllad i hänförd ord av såväl kvinnoema som hela den köpenhamnska pressen, utan hänsey till partifärg. Fröken Tamm är så förnäm i sitt försynts utpräandande, att inte ens den mest förstockade konservativa tidning kunde avvälja sig fram att tala om henne i uskötta vändningar — även om ryktet hade beskrivit henne som en i sin åskådning långt gående radikal. —

Någon gång då och då bestiger godsägaren själv talarstolen och tillåter för kursdeltagarna om jordrejning eller något annat ämne, som ligger henne om hjärtat.

Var det överdritt i de vackra orden, som de danska kvinnoema yttrade om Elisabeth Tamm i värås? I Kvinden och de Samfundet i utmanar den Westergaard medlemmarna i Dansk Kvindesamfundet att följa det redan av danskor givna exempel och besöka en kurs vid Medborgarskolans. Hon citerar

de främmande trupperna, när det inte står i fördraget att de äro berättigade till sådan handel. Men man vet ju, att inte ens en omreglering av skadedansbetalningen med större prestationer från Tyskland, inte ens en fastställelse- och förlikningskommision — som ententen vill ha i stället för trupperna, på något sätt i Frankrike kommer att kunna uppgrva förlusten av den trygghetskänsla, som haft genom sina trupper i Tyskland. Det blir ändå Frankrike som gör den största eftergiftern om det där sina vita och kolonialtrupper bort från Rhen. Det blir dess första avrustningshandling. Om den franska nationalistiska pressen likväl säger sig vara belänt, så spelar den. För den ville haft

den militära gränser framme vid Rhen där den nu är. Att äse hur trupperna dra bort från kasernerna, flygplatserna och bygröarna vid Rhen, blir alltid bittert för den. Att det sedan är nödvändigt och till Frankrikes egen fördel, det är en annan sak.

Om den tyska nationalistpressen rasar över att Tyskland fördröjningar sig, så är det också spel. Den vet naturligtvis vad som vinnes och har sin egen mening därgjort. Det står en fruktansvärd kamp om varje förändring i det nävarande läget. Förintelles makt vilja vända den i sin fördel och livets naktbruk den till stärkande av sina positioner; för medlen vinna

VI STÅ TILL TJÄNSTEN

Bordsvatten

Drick

Ramlösa-vatten

Vårt lands enda naturligt alkalkiska bords- & hälsövatten.

Damfrisering

Damfrisering, Erikshergsgården, 10. La. I ca. arbete till humana priser. Hårskötsel för mjäll och glanslöst hår. Tel. 106 11.

Damväsakor

"VÅSKAN" finnes Kungäppan 23 - Tel. 14113, N. 2133 Svenska lager av Damväsakor o. Resistorer. Prövsaker, Prövsaker, Automatikfrisar Reparationer utföras Egenfabrik

Eldeläckare

Mot ELD och BRAND är "Sv. Eldsläckaren "VAKT" den bästa väktaren. Genomgående Jobi Lönnquist, Lagermansgatan 8, tel. V. 2475, Stockholm

Fotomagasin

HOLLINGER'S
FOTOMAGASIN
11 Malmskillnadsgatan 14
Stockholm Tel. Norr 106 81

Fotvärdsaffär

Elvin Ahlqvist
Brunkebergstorg 13 Tel. N. 1039
Behandlar smärtfritt och omsorgsfullt alla slag av fotkömmor Råd och anvisningar kostnadsfritt.

Grammofoner

Grammophon & Musikkaffären
CARMEN
rekommenderar sitt välsorterade lager, alla nyheter i skivor.
29 Sjvällögatan Telefon O. 3015

Handarbeten

Vackra, billiga handarbeten hos
Esther Flyborg
Västergångatan 52, tel. Norra 18, 47
Fransning och monterng
Ritning utföres även då tyg lämnas

Handskaffär

Skånska Handskaffabriken
Etablerad 1909
Sturegatan 5 - Gröningstorg 20 C.
Sista styret av handskar, vantar och strumpor. Handskåvitt 50 öre. Vid beställning av denna annons lämna 10% rab.

Kex

A.-B. RAHM
KEXFABRIK
Stockholm
Spödo, Näs, Skocpor och smörgåsar.
Råg-Havre-Graham. Gott o. närande

Klädehandel

David Söderman
22 Drottninggatan 22
79 49 - Norr 79 49
Sista nyheter i de nu för hösten moderna Ulster- & Kapptygerna

Korsetter

Twilfit Nybrogatan 11
Telefon 738 55, 738 54
Stockholms största specialaffär för:
Korsetter o. Brösthällare
Priser resande låga

Manufakturaffär

WENNERSTRÖMS
Drottninggatan 45 och 43
SPECIALAFRÄSER
för Sida-, Väs- och Bändtyger
SAISON-NYHETER

Paraplyaffär

Svenska Käpp- & Paraplyfabriken
Faktis och butik 51 Paulsgatan 11, tel. S. 30120
Faktis: Larsingsgatan 26, tel. 72936
Faktis: N. 21 23, Regattgatan 42, tel. 30103
Paraplyer och Käppar i stort urval pågående till redogörande.
OBS! Överklädningar och reparationer utföras stort, väl och billigt.

Pianoaffär

PIANINO o. FLYGLAR
Nya o. beg. - Avstelnig - Utmärkt
Stämningar o. reparationer utföras
Tel. J. Aug. Carlson Tel. 1078
Vaxagatan 7

Pissering

Alla slag av Pisseringar
och Hörlösningar pris 40 öre, 80 öre,
30 öre, 50 öre, 60 öre
Näckholms Pissfabrik
Marieforgatan 9, s tr., Stockholm
Sönder 18 100
Beställningar emottagas även från landsorten. Rekv. illustr. prisprogram

Pålskapper

Våra Pålskapper
omtälde för sina kvaliteter och stora sorters passformer
BRÖDERNE ELMÉR
Grevturg. 24A Tel. 77605, N. 5751

Sidenmålning

SIDENMÅLNING - Endast konstnärliga, signerade original. Schalar, lampskärmar m.m.
GULLAN ALÉRICKSON
Odengatan 63, 2 tr., Vasa 11808

Skrivbyrå

ESKIL JOHANSSON
Rödersbergsbrinken 2
vid Vanadisplan. Tel. 867 83.
Manuskript hämtas och hemsendas. Prima referenser.

Strumpor

Letterstedt
STRUMPSPECIALIST
Drottningatan 21, Stockholm

En annons
i TIDEVARVET träffas dea publik Ni
öfver. Annonsen i vår tidning.

TIDEVARVET

Prenumerera
på TIDEVARVET för valåret 1928.
Pris 6 kr. pr år.

Lördagen den 22 sept. 1928 — Nr 38

Medborgarskolan

Söndagen den sextonde

Starkt för Vitt

Bromsning

Forti. från sid. 1
vaden av dessa elever yttrat om skolan:

— Så här jag då varit på Fogelstad — härliga dagar. För mig har det varit en stor upplevelse att lära känna så fina och intelligenta människor. Aldrig hade jag trott att en samvaro mellan så olikartade kunde bli till något så vackert och godt. Rektor Hermelin är ju något alldeles för sig. — Här kom jag som den tunga, tvidlande vinstydan för att se om det verkligen kunde praktiserats att man helt lämnade de sociala gränserna utom räkningen — och så förde hon mig in i en helt okänd värld och lärde mig vad en ädel och sann människa har att ge åt andra.

Jag kom från universitetet i — — — där landsberömde professorer höll föreläsningar. Men jag tyckte inte de kom måta sig med rektor Hermelins. —

Berlingske Tidende kommer med korta mellanrum med en artikel och en intervju om Medborgarskolan. Där framhålls särskilt betydelsen av att kvinnorna få praktisk övning i vad som hör till medborgarbildning och vidare vikten av att olika klasser låg kägna varandras villkor och tänkesätt.

I Kväckarnas tidning berättar miss Marion Fox hur hon genom fru Wägner kommit i tillfälle att övervara ett pingstmöte på Fogelstad — Elin Wägner och jag för till samsamt till Fogelstad, där fröken Elisabeth Tamm tog emot oss. Hon grundade skolan för omkring fyra år sedan och har förstått att samla starka och goda personligheter till sin hjälp. Flickor från alla delar av Sverige kommer till kurserna på skolan och får sedan tillbaka till sitt arbete, det må vara i fabriker, kontor eller skolor, med vidgad horisont och nya, rika synpunkter på livet. — — — Allteftersom dagarna gick kände jag bland dessa kvinnor mer och mer strömmen av det rikaste liv, det liv, som kommer från Gud, och som på dolda vägar växer och verkar i världen. —

Forti. från sid. 1
blommor i knät, gärna i någon blågul sammansättning. De voro ut att göra sin plikt, som ju också blir lättare i landsbygd genom motortrafikens utveckling.

När jag befam mig på återväg efter att ha lämnat av mina flickor vid vallokalerna, hade jag hunnit konstatera: Att befolkningen var fredlig och högt belevad, vilket icke alltid var fallet med herrskapet.

Att en del valförrättare fullgjort sin lagliga skyldighet att lägga fram våra sedlar, medan andra saboterat.

Att socialdemokraterna omedbedda sågo efter våra listor, helst om de hört någon av våra talare.

Och att ingen människa kunde veta ett dugg om utgången av detta val.

Efter middagsrasten posterade jag vid vallokalen i kultursamhället. Det första som hände var att Arbetspartiets listutdelare kom och had en så få bryta sedel. Det var ett sätt att presentera sig, och snart hade jag en hel bunnt varierande sedlar i min hand.

Det första som slog mig var att de borgerliga kartellbetekning. Fram till val, var tryckt med en stil som bör ha varit svårast för gamla ögon. Och även om man kan tyda den, vad ska man tro om den? Den här lilla zuman i sin svarta klädeskapp, som ser ut som en frimssad nykterhetskanna, vad ska hon tro annat än att Fram till val betyder att hon ska rösta på De Frisinnade som det står med rubriktlist därunder? Inte kan hon ansä ut att hennes röst gör till vad hon lärt att kalla spritögögn? Hur ska hon veta att »Lantmän och borgare» är högnen och ska hon första denna avgrundslupa skillnaden på »Med borgerförbundet för Sveriges arbetande folks och Arbetspartiet».

Därför präntar jag i henne: den tamska listan, när jag räcker henne sedeln med Fred och Rätt på. Min förväning är stor, när hon tar den och lyfter den i höjden som en passersedel mot mina konkurrenter samt säger: Tack, jag reder mig med den här.

Varför frågade jag mig själv, när hon försvunnit in i vallokalen, blev jag så förvånad över en röst? Var det för att jag denna förmiddag sett den disciplinerade uppmarschen av de stora intressegrupperna, sett bottenknapningen av reserverna?

Nej, men när man ser väljarna defilera framför sig, då inser man skillnaden i det begära att de ska låta fatta i en blink ett program som kostat årtalens mödor och skola förstå den utveckling i många etapper, som resultatet i denna lilla valseld med egen partibeteckning över namnet Elisabeth Tamm.

Man ser ju hur grovt och mekaniskt det hela går till.

Man ser att det enda som intresserar är siffror.

— Ni har gjort ett dumt val, sade mig en gammal herre, omedbedd. — Den saken kan vi kanske diskutera.

— Ni får själva se av utgången, att det var dumt.

— Har ni aldrig hört talas om segtar för dumheten då?

Framgång är alltså det enda som rättfärdigar en strävan.

En borgerligt valbar fru fram och tillbaka. Den kommer med små gubbar grön av ålder, gubbar som knappast existera. En gång har mobiliserats en förfallen individ, en annan gång en halvfyntjant kvinna, det är en skön folkvilja.

Då är det naturligtvis bättre med de fanatiskt partilinjiga som svepa förbi en med skiltl förärdt och den sluttiga länggynningen Innesluten i ett valvakter, Måhmedetenhet och självsäkerhet lysa ut deras ögon och är skrivet i uppsynen. Görna det, men vad ha de att ge åt Medborgarlivet som sin röst? Deras äsikter äro ju konfektionsäskiter, innet mer.

Den där gumman som tog tamska listan, visade sig vara en annan än jag trodde. Här skroto valbosar och utdelare runt omkring med att 50 procent av samhällets rösterhärstingande varit utredan kl. 3. Men gumman sa: vad är det för glädjig att de röstar, som inget begriper.

Vid denna vallok som vid 100 andra blev frisinnade kvinnors listutdelare vänner för livet med socialdemokraterna. Man hade stundvis god tid att resonera. Känslan för förenade, ända våra äsikter stämde att vara angripna från samma håll överens ett långt stycke. — Det är en renhärg listan ni har, och den skulle bara haft vår överpartibeteckning! Men de förstod, att vi inte kunde ta den och varför. Vi avstodo därför att pressa dem på punkten varför en socialdemokrat inte kunde gå över partigränsen för en människa gillande och högaktade.

Till slut börja alla trottina, även listutdelarna. De röstande bli tunnslidna. Det är flera unga föräldrar nu med småbarn. Vi finto nu på att ge även sphenarbaren i sin sedel, ty vi ha gott om dem.

— Tacka vackert, säga de uppoffrade mödrarna, och barnen tacka. Du lille byting där, ska röstsedeln du blir stor, betydja något mera än vad den nu gör? Ska den kröna en möda och vara symbolen för alla medborgares samarbete? Och du lilla vis, ska historien nå dig om Frisinnade Kvinnors valkampen år 1928? Ska kvinnorna ha lärt sig något mera till dess?

Nu kommer valångeststilen för sista gången upp. Chauffören har ingen väjare med sig, bara en hund, och inga sken. Det orkar så dåt borgerliga eskallet. Valnämnden får kaffe, och valet är slut, Sveriges ödgjort.

En på timmar senare kunde väktposterna från hela Skåneland jämföra sina intyck. Det visade sig att alla voro glada över sin dag, intresserade av de mångskiftande erfarenheterna, rorda av all vänlighet, och med samstämiga rapporter om de uttryck av vördnad och beundran som fälts om vår kandidat. Valnämnderna hade icke alltid varit öppartiska. På sina håll hade sedan en gång på gång plöckats undan. En valförtäring hade varit mer väl utdelare och förklarat att de där sedlarna bör inte bli, vilket de gjorde. Andra hade stoppat undan sedlarna i botten under de frisinnades och så vidare.

Namnliga frisinnade politiker hade högt förklarat, att de här hälsade listorna voro enda rätta sättet att behöva Fröken Tamm, och frågat hur mycket våra frivilliga krafter fått betalt för att låna sig till listutdelare. Överklass hade flera gånger uppfört sig så pass obildat att arbetarne fått tillfälle att ge dem en reprimand.

Men vilka bli nu kvar åt oss? frågade vi varandra.

De frisinnade, dessa som varit så stolta över att de icke voro med om skället mot Staaff, de fråsa och förtala, högners svår och hötter, socialdemokraterna är välviliga men gå ej över kritistreket.

— Ja, det måste vara några stycken orubbliga, som verkligen ha förstått vad vi vilja, och som inte bry sig om att »kasta bort sina röster».

Men hur många?
De blevo över ett tusen.

Men på morgonen vaknade de besuttna, funno att de borgerliga hade majoritet i andra kamraren och skyndsamt gick till köpa industraktier. Ty nu trodde de att faran för proletariatets diktatur var avvärdad.

EN TYVSLÄTEN VALRÖRELSE

I denna valrörelse där alla röpa om varann, väcker Kvinnolistans parti förändring genom sin tystnad. Ingen talar heller om dem! motsats till i fjol vid sedsfästningsöfvelse. Man vet om man är intierad, att Kvinnolistan har som kandidater Ingeborg Wain, Elisabeth Daelander, Gerda Nystedt och Beda Cederborg. Man vet att den går fram under egen partibeteckning för män och kvinnors likhet inför lagen och kvinnors rätt till arbete. Det är de krav som innehållas i punkterna 2 och 3 i Frisinnade Kvinnors valprogram och 3 i frimssad annerlunda formulering.

Men den stora allmänheten har icke på något sätt kommit press eller möda inför fronten med Kvinnolistan. Dess vallening arbetar förmödeligen i det tysta, men kanske lika här för det, att vi inte kunde ta den och varför. Vi avstodo därför att pressa dem på punkten varför en socialdemokrat inte kunde gå över partigränsen för en människa gillande och högaktade.

— Tacka vackert, säga de uppoffrade mödrarna, och barnen tacka. Du lille byting där, ska röstsedeln du blir stor, betydja något mera än vad den nu gör? Ska den kröna en möda och vara symbolen för alla medborgares samarbete? Och du lilla vis, ska historien nå dig om Frisinnade Kvinnors valkampen år 1928? Ska kvinnorna ha lärt sig något mera till dess?

När Tidevarvet i fjol gick in för Kvinnolistan vid stadsfullmäktigevallen, var det därför att föreningen accepterade vårt sociala program.

— Vi står saken helt annerlunda. Fröken Wain själv är personligen anhängare av Frisinnade Kvinnors program, men som kandidat går hon fram endast för två punkter på detsamma.

— Först att Föreningen Kvinnolistan kan komma sig uppförd att mönstra sina skolor vid ett val, och att de ligger rätt mycket desperation över nuvarande förhållanden bakom. Men framtid för dess strävanden förstå de inrerangera sig i ett kärkärftigt radikal program.

MOA SKRIVER I TEMPLAR-KURIKEN

När en fatig backstugusittare någon gång kommer ut att resa, får han eller hon se många underliga saker, som beresat och bildat folk tycker är högst vanligt.

Undertecknad är backstugusittare — och har varit ut och rest. Inte långt, bara tre mil nordväst från Kärnesholm, och där hålta jag Sveriges nykterste marknadsfö.

Det nykteraste marknadsföförekommer en gång i månaden i Åsköping. Ingen därborra i Julita bredvid Öljaren tyckte det var något märkvärdigt med nykter marknadsfö.

Men undertecknad, som bor i ett Brattidstrikt, vars spritkonsumtion procentuellt sett är den största i hela landet, trots att närmaste metropol med sin enda brunvinnsfabrik består av 3000 sjålad inriktad kvinnor. Men framtid för dess strävanden förstå de inrerangera sig i ett kärkärftigt radikal program.

Vagnar med röra påstökad sen flera markuden, ruggiga hästar med lisen upp och baldaktriska örön, under nervös väntan på hemfärden. De vet vad som väntar dem. Hi och hä, skral och förbanneiser och skennande trav till efter mig.

På marknadsföet sköter kvinnorna kommersen. Minnen sätter i spritvinnerns på köpingens kafe och där koken ur sin ramsen. Det vore tyckligt, om kvinnorna också finge sköta tinnuerns vid hemfärden. Men ransonniverginningen blir varendes hästarege en jockey och den magrastr torshäst blir en Derbyloper och livet ler blått — tills nästa dag sö går upp — då marknadsföjockeyn känner det som han väljt alla ransonnokor i hela distriktet. Ja så där ungefar har minna marknadsföer sett sig. Därför blev också minna ögon runda när jag tre mil nordväst om Kärnesholm köldade en lång rad nya blanka vagnar, försörpade välstökade hästar och sarsale nykter min som körsvenner på väg från marknaden. Jag är säker om att vilken som helst av bönderna från am marknaderna skulle känt sig bortkommen bland

Professor Krisman skriver i G.H.T.

om den populära handledningen i ekonomisk historia

Människans hushållning genom tiderna

av fil. mag. Josef Wolontis:

»Ett populärt arbete av denna art har hittills saknats, och man kan med gott samvete säga, att den föreliggande skrifen fyller denna lucka.»

K. F.s BOKFÖRLAG

Fanns det inte handskar för billigare pris än 12 kronor?
— Jo, om damen inte bryr sig om bromsning.

Handskrifvaren pluckade i sina askar, och jag störde henne inte med fördran en förklaring på sammanslag. Jag tänkte i stället på andra otroliga påståenden jag hört i mitt liv.

Till exempel:
Ska man bota kräfta, ska det vara med dragplåster.

Ska man aldrig i hela mitt liv ränsad än så många ekar i ett enda träddrägländ.

Prosten har gått till Hagaland för att driva ut onda andar.

Han blev mörddad av en god vän till mig.

Detta blev kan icke vara till mig, ty det innehåller inget övert.

Jag visste att om jag hade en spalt på mitt förvalt och ett av dessa yttranden, skulle jag kunna visa att de, insatta i sitt sammanhang voro fullkomligt rimliga och naturliga. På samma sätt skulle det väl så småningom bli klart, varför jag kunde få billiga handskar om jag brydde mig om bromsning.

Muycket riktigt, det var så.

Den snälla handskrifvaren länmade fram ett par mjuka, gråbruna renhudsbandskar med några fäa fläckar här och var. De voro, sade hon, ärren efter bromsning, som renen utärdad i levande livet. Det var därför handskarna blevo tre kronor billigare.

Jag tog dem i min hand. De voro ovanligt mjuka och behagliga. Dessutom kände jag en gränslös sympati med den ären som bromsarna jagat och stungit i människors slaktat. Det var nämligen mitt i valet.

I smyg för handskrifvaren strök jag honom över ryggen, där han låg på disken. Jag tyckte att jag kommit i ett personligt förhållande till honom. Jag såg honom för minna ögon på sommarbete där uppe i Nordergrä, jag såg hur han hälsade och sprang, svulter och illa stungen, och jag märkte att det inte lösnade sig för honom att söka springa från ty bromsarna följde med på snålutsigt, medan de sögo hans blod. Men det hade han inte riktigt fattat, ty så långt räknade han inte.

Honom vill jag ha, tänkte jag.
— Nej, snälla fröten visa mig inga andra. Jag bryr mig verkligen inte om bromsning, tvärtom, jag älskar dem.

— Det är ju ett ovanligt behagligt skick, sade handskrifvaren, som nu försökt låga llet som jag nyss, men insett låt märka.
— Ja, de tyckte nog det, bromsarna, sade jag.

Vi länmade handskaffären tillsammans, renen och jag. Vi hade vid andra genom staden som var full av bromsar, men vi voro två nu, vi brydde oss inte så mycket om det.

Vi sade till varandra: ären är ganska klädssamma.

Deviner.

Åsnyktra och aständiga marknadsupplik. För övrigt finns det en loge av I. O. G. T. där som till skada för budgeten gjort hela socknen skytt. —

Den är populär
Singer Lilla Elektriska. Den har en stor smynskans alla förtjänster och är utrustad med en modern Singers alla konstruktiva finesser. Då den icke användes, kan den lätt placeras som skymta utan att vara en last för rummet.
Den minsta till utrymman — den största till nyttan.

SINGER

1:50

kostar Tidevarvet till årets slut.
— Prenumerera för Edra vännar på vår giroinkning 1544.